

”Skolan suger” ... eller?

Att ge röst åt barns och ungdomars erfarenheter av psykosocial hälsa i sin lärandemiljö

Kortfattad projektbeskrivning

Rapporter och undersökningar om barns och ungdomars levnadsvillkor i Sverige visar att den psykosociala hälsan har försämrats under de senaste decennierna. Det finns ett tydligt samband mellan skolans förmåga att genomföra sitt huvuduppdrag och elevernas psykosociala hälsa. Trots den ofta förekommande negativa bilden av barns och ungdomars psykosociala hälsa och skolans svårigheter med att hantera detta, visar en nyligen publicerad undersökning av SIFO att 80% av de tillfrågade personerna har stort förtroende för lärarkåren. Bland de som själva har barn i skolan har 90% ganska stort eller stort förtroende för lärarna. Barnombudsmannens årsrapport visar att när elever fick skriva om vad de tycker är bra i skolan, placerades lärare och annan personal på första plats, följt av kompisar och skolämnen på andra plats. Alltså verkar det finnas positiva faktorer i skolan som följaktligen kontrasterar den många gånger negativa bilden av skolan. Det finns en omfattande mängd undersökningar och utredningar från myndigheter och andra organisationer som studerat barns psykosociala hälsa. Det råder dock brist på forskningsbaserade studier som belyser skolans psykosociala miljö sedd ur barns perspektiv, där barns och ungdomars egna erfarenheter och kunskaper tas tillvaratas.

Denna studie har som övergripande syfte att synliggöra, problematisera och diskutera erfarenheter av psykosocial hälsa inom skolan. Mer specifikt är studiens syfte att belysa hur skolans psykosociala miljö upplevs och erfars av de barn och unga som vistas där, samt att studera arbetet med frågor som kan antas påverka den psykosociala miljön. För att besvara studiens övergripande syfte har följande frågeställningar identifierats:

- I) Hur upplever och erfår elever och lärare psykosocial hälsa i skolan?
- II) Vilka erfarenheter har elever av goda exempel när de upplevt psykosocial hälsa?
- III) Hur levs psykosocial hälsa i skolans vardag, d.v.s. hur agerar, reagerar och interagerar elever och lärare i olika situationer i anslutning till psykosociala aspekter?
- IV) Vilka faktorer utifrån elevers och lärares erfarenheter av psykosocial hälsa är viktiga förutsättningar för att skapa en god lärandemiljö?

En studie av skolbarns levda erfarenheter visar att nära relationer i form av tillit och respekt påverkar deras hälsa och välmående positivt, och effekterna av lärande är beroende av såväl lärandemiljön som de erfarenheter som görs. En lärandesituation som uppmuntrar samverkan och delaktighet bidrar sannolikt till ett positivt psykosocialt klimat och välmående hos både elever och lärare. Traditionellt sett, brukar problemlösning genom kartläggning av problem och försök att hitta lösningar på dessa problem, ses som en vanlig väg för utveckling i organisationer. Denna form av utveckling fokuserar på att försöka göra sig av med problem. I anslutning till diskussioner om elevers erfarenheter av psykosocial hälsa i skolan kan detta innebära att fokus ligger mot att hantera negativa aspekter av psykosocial hälsa. I motsats till problemlösningens modellen finns det uppskattande hälsoperspektivet som istället fokuserar på positiva aspekter och friskfaktorer. Att utforska de positiva faktorerna då de gäller elevers psykosociala hälsa kan innebära en omtolkning av den ofta negativt rådande situation i skolan, för att hitta tänkbara möjligheter för fortsatt utveckling. Detta innebär att det finns ett behov av att utforska elevers egna erfarenheter av psykosocial hälsa, med fokus på positiva upplevelser och erfarenheter.

För att nå studiens syfte och besvara forskningsfrågorna avser vi att använda metoder inspirerade av narrative inquiry, vilket inom ramen för denna studie innebär; skriftliga reflekterande berättelser, observationer samt intervjuer i kombination med foto- och videodokumentation. Vi har för närvarande kontakt med två skolområden i Norrbotten som är intresserade av att delta i projektet. Skolområdena består tillsammans av sju rektorsområden och det sammanlagda elevunderlaget uppgår till ca 2800 elever samt 375 pedagoger.